

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ


УДК 658.15:657.6

JEL M10, M41

Теоретико-методичні засади економічної діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності

Колесніченко А.С. , Аль-Сьюф Я.А.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

 Колесніченко А. С. E-mail: anastasihpi@gmail.com

Колесніченко А. С., Аль-Сьюф Я. А. Теоретико-методичні засади економічної діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності. Економіка та управління АПК. 2023. № 1. С. 77–86.

Koliesnichenko A., Al-Siuf Y. Theoretical and methodological bases of economic diagnostics of financial reporting indicators. AIC Economics and Management. 2023. № 1. PP. 77–86.

Рукопис отримано: 03.04.2023 р.

Прийнято: 11.04.2023 р.

Затверджено до друку: 25.05.2023 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2023-181-1-77-86

У статті розглянуто проблеми теоретичного та методичного забезпечення діагностики фінансових звітів, що допомагає визначити рівень розвитку підприємств за кінцевими характеристиками за певний період, а також дозволяє керівництву виявити та скоригувати негативні тренди у фінансовій системі, врахувати можливі ризики. Метою дослідження є надання детальної характеристики сутності економічної діагностики в економічній літературі, обґрунтування значущості економічної діагностики в системі управління підприємством, виділення проблем теоретичного й практичного характеру щодо провадження економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності, розробка методичних засад щодо порядку здійснення економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності. Методологічною основою дослідження виступають загальнонаукові методи, методи стратегічного аналізу, методи економічного аналізу, системний метод, методи аналізу та синтезу, які дозволили виконати поставлені у дослідженні завдання. Крім цього, були використані методи узагальнення, табличний, графічний, метод порівняння для обробки статистичних даних.

Визначено економічну діагностику показників бухгалтерської фінансової звітності підприємства як комплексний аналіз та оцінювання показників господарської діяльності підприємства на основі спеціальних розрахунків згідно з інформацією, яка міститься у бухгалтерській фінансовій звітності, з метою виявлення резервів для прийняття управлінських рішень. Розроблено методичний підхід до порядку здійснення економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності, що враховує програмну, структурну, аналітичну, інформаційну складові і є важливою передумовою забезпечення дієвості діагностичного апарату, що дозволяє концентруватися точково на проблемах і будувати адаптований інструментарій для їх розв'язання. На основі результатів проведеного у цій роботі аналізу теоретичних, структурних та методичних аспектів щодо реалізації економічної діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності було сформульовано рекомендації щодо удосконалення цього процесу, які виражаються у наданні пріоритетності вирішення тактичних завдань підприємства з урахуванням його стратегічних цілей, поширенні реалізації експертної фінансової діагностики та діагностики банкрутства, запровадженні багатофункціонального підходу до визначення звітних показників. Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємств шляхом оперативного виконання тактичних завдань, констатацію реального становища організації на ринку на базі аналітичного дослідження на основі системи вироблених типових ознак, встановлення характеру і причин виявлених відхилень від запланованих показників функціонування, виділення вирішальних ділянок економічних операцій та бізнес-процесів.

Ключові слова: економічна діагностика, бухгалтерська фінансова звітність, облікова інформація, фінансові результати, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Існуюча практика господарювання свідчить про наявність ряду недостатньо розкритих і неузгоджених питань щодо формування та використання бухгалтерської фінансової звітності при розробці, обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень. Тому виникає об'єктивна необхідність подальшого проведення теоретичних досліджень і методичної роботи, спрямованих на удосконалення практики складання і використання даних фінансової звітності, а також забезпечення її адекватності згідно з цілями управління.

Фінансова звітність виступає спеціальною формою відображення потоку коштів, тобто фінансового стану підприємства. Неправильне складання звітності може призвести до викривлення даних про діяльність суб'єкта господарювання і в результаті обумовити зниження ефективності його роботи, негативно впливаючи на завдання щодо удосконалення основних бізнес-процесів. Правильне формування фі-

нансової звітності підприємства надає сконцентровану достовірну інформацію про стан його діяльності. Опираючись на звітні дані, можна пропрацювати заходи щодо підвищення економічного потенціалу компанії, врахувати чинники посилення конкурентних позицій та забезпечити рентабельність роботи підприємства в цілому. Тому необхідність складання фінансової звітності обумовлює її актуальність в системі управління підприємством.

У табл. 1 надано розрахунки щодо співвідношення між збитковими та прибутковими підприємствами за результатами перших дев'яти місяців 2022 р. [1]. Тобто, можна зробити висновок, що найбільш результативними залишаються суб'єкти господарювання у сферах оптової та роздрібно торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, фінансової та страхової діяльності, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги. Прибутковість підприємств цієї групи перевищує 60 % до загальної їх кількості.

Таблиця 1 – Фінансові результати великих та середніх підприємств за січень-вересень 2022 року.

Діяльність	Прибуткові підприємства, у % до загальної кількості підприємств	Збиткові підприємства, у % до загальної кількості підприємств
сільське, лісове та рибне господарство	44,0	56,0
промисловість	56,5	43,5
будівництво	59,2	40,8
оптова та роздрібно торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	68,2	31,8
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	44,8	55,2
тимчасове розміщення й організація харчування	26,1	73,9
інформація та телекомунікації	62,3	37,7
фінансова та страхова діяльність	68,4	31,6
операції з нерухомим майном	40,2	59,8
професійна, наукова та технічна діяльність	43,3	56,7
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	62,2	37,8
освіта	100,0	-
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	64,8	35,2
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	25,9	74,1
надання інших видів послуг	80,0	20,0
Усього	59,5	40,5

Джерело: складено на основі [1].

Отже, діагностика бухгалтерських фінансових звітів допомагає зрозуміти рівень розвитку підприємств за кінцевими характеристиками певного періоду та дозволяє керівництву виявити і скоригувати негативні тренди у фінансовій системі, врахувати можливі ризики [2].

Крім цього, існує ще одна важлива функція, яку виконує бухгалтерська фінансова звітність. Вона виступає способом встановлення взаємозв'язку між різними суб'єктами ринку. З її допомогою відбувається об'єднання фахівців з різноманітних галузей, які обирають дані, необхідні для проведення спеціального аналізу, і це дозволяє зробити висновки по підприємству, провести порівняння з основним конкурентами та визначити перспективні напрями і стратегії розвитку [3].

Окремі теоретичні та практичні питання щодо вивчення економічної діагностики розглядають у дослідженнях зарубіжні і вітчизняні вчені: О. Коваленко [4], А. Роговий [5], В. Савченко, С. Шкарлет, Г. Швиданенко, О. Ярмолук, О. Губарик, Т. Саванчук, О. Дмитренко, Н. Хомяк [6], S. A. Ciurpitu, O. C. Iacob, N. L. Popescu, M. A. Musat [7], K. Aswar, A. Y. Fanany [8] та ін. Проблеми практичного здійснення економічної діагностики суб'єктів господарювання широко висвітлені у дослідженнях відомих науковців. Однак, зважаючи на значущість отриманих результатів, залишається ряд питань, пов'язаних з теоретичними та методичними аспектами запровадження економічного діагностування згідно з фактичними даними фінансової звітності, які потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження - надати детальну характеристику сутності економічної діагностики в економічній літературі, довести значущість економічної діагностики в системі управління підприємством, виділити проблеми теоретичного й практичного характеру щодо провадження економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності, обґрунтувати методичні засади щодо порядку здійснення економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності.

Матеріал і методи дослідження. Методологічною основою дослідження виступають загальнонаукові методи, методи стратегічного аналізу, методи економічного аналізу, системний метод, методи аналізу та синтезу, які дозволили виконати поставлені у дослідженні завдання. Крім цього, були використані методи узагальнення, табличний, графічний, метод порівняння для обробки статистичних даних. Результати проведеного дослідження було отримано на підставі вивчення загальнонаукової та спеціальної літератури, нормативної документації з питань теорії та практики формування

бухгалтерської фінансової звітності, зокрема, в контексті проведення економічної діагностики інформації, що міститься у ній.

Результати дослідження та обговорення. Впровадження у практику бухгалтерського обліку України можливостей вибору принципів, методів і прийомів ведення бухгалтерського обліку під час формування показників бухгалтерської фінансової звітності дозволяє забезпечити відповідність звітних даних умовам, задачам та функціональній структурі кожного окремого суб'єкта господарювання, що сприяє найбільш повному використанню показників бухгалтерської фінансової звітності при обґрунтуванні управлінських рішень [9, с. 159].

Також слід проаналізувати чинники, що впливають на інформаційне забезпечення фірми [10]. Їх поділяють на внутрішні, серед яких: розміри підприємства, масштаб діяльності, структура управлінського апарату, кваліфікаційний рівень працівників, рівень деталізації інформації, періодичність подання інформації, та зовнішні: коло зовнішніх користувачів; рівень розкриття інформації для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів. Розміри підприємства та масштаб діяльності впливають на організацію елементів системи управління, необхідність інформаційного постачання для аналізу та контролю. Розширення масштабів діяльності обумовлює диференціацію шляхів надання й отримання інформації та збільшує обсяги вхідної та вихідної обліково-аналітичної інформації.

Однією з важливих проблем, що виникає під час аналізу бухгалтерської фінансової звітності та у процесі обґрунтування економічних рішень, є отримання показників, придатних для порівняння. У нестабільних умовах функціонування підприємства, що передбачає вибір методологічних основ фінансового обліку, ця проблема загострюється [9, с. 159].

Таким чином, аналітична робота, яка здійснюється з використанням інформації бухгалтерської фінансової звітності, лягає в основу проведення економічної діагностики, що потребує більше детального дослідження для цілей управління підприємством.

Цільовий характер економічної діагностики дозволяє сформувати інформаційно-аналітичну основу підтримки системи прийняття управлінських рішень підприємства та визначити способи впливу на різні параметри його діяльності [11, с. 83-84].

У наукових дослідженнях, що присвячені висвітленню проблем функціонування підприємства та реалізації економічних процесів, немає єдиного трактування сутності економічної

діагностики. Різні підходи до інтерпретації цієї категорії обумовлені багатоплановим характером у поглядах дослідників. Термін «діагностика» запозичений з медицини. Так, слово «діагноз» (від грецького «diagnosis») означає розпізнавання, визначення, тобто процес дослідження об'єкта діагнозу з метою одержання результату – діагнозу - висновку про стан об'єкта. Узагальнення підходів до визначення

поняття діагностики в економічному середовищі наведено в табл. 2.

Зважаючи на трактування дефініції «діагностика» різними науковцями, необхідно окремо виділити значення цього поняття для реалізації різних функцій управління, також суттєву прив'язку до напрямку та проблем, на вирішення яких спрямовано застосування діагностичного апарату.

Таблиця 2 – Огляд підходів до визначення поняття «діагностика» у наукових джерелах та напрями імплементації їх ознак до економічного середовища.

Автор, джерело	Визначення поняття	Аналіз, економічний аналіз	Варіативність методик	Проблеми ефективності функціонування	Управління	Оперативність	Стратегічний напрям	Системність	Банкрутство
Гавриш О. М. [12]	Діагностика як стан ринкової вартості підприємства; виявлення існуючих та прогнозування можливих відхилень (помилки/порушень); розробки заходів щодо їх усунення та/або запобігання їх виникненню в майбутньому						+	+	
Прус Ю., Сосніна, К. [14]	Діагностика – складова антикризового управління та антикризової політики щодо методичного обґрунтування процесу прийняття рішень на підприємствах	+	+		+				
Коваленко О. В., Біла Д. М. [15]	Аналіз і оцінка економічних показників роботи підприємства на основі вивчення окремих результатів, неповної інформації з метою виявлення можливих перспектив його розвитку і наслідків ухвалення поточних управлінських рішень	+			+	+			
Рибаков М. В. [16]	Домінантна система інструментів управління, призначена здійснювати комплексне вивчення економічної діяльності підприємства з метою формування масивів інформації, придатних висновків та прогнозів для використання при обґрунтуванні управлінських рішень щодо пріоритетних дій підприємства, перспектив його розвитку, а також виявлення проблемних та кризових ситуацій з обґрунтуванням шляхів та засобів їх подолання				+		+		+
Мулик Т. О. [17]	Діагностика – це процес дослідження стану об'єкта, встановлення відхилень від нормального перебігу процесів за допомогою існуючого методологічного інструментарію з метою виявлення проблем, як нині існуючих, так і таких, що виникатимуть в майбутньому, їх усунення та визначення шляхів подолання у майбутньому засобом прийняття ефективних управлінських рішень		+	+	+	+	+		
Всього		2	2	1	4	2	3	1	1

При цьому, слід зазначити, що деякі вчені визначають діагностику як складову антикризового управління [14], інші – інтерпретують цю категорію як домінуючу систему управління [16]. Не є розповсюдженим підхід, за яким діагностику розподіляли за характером управління. Так, можна зробити висновок, що застосовувати діагностичний інструментарій доцільно як для розв'язання завдань поточного плану, так і в межах стратегічного управління.

Головне, на чому ґрунтуються розбіжності трактуванні науковців – це цілі, завдання та інструментарій, що використовується. Аналіз визначає кількісне значення параметрів та виявляє відхилення різних параметрів від норми. Діагностика (постановка діагнозу) – це «агрегований» синтетичний висновок про стан досліджуваного об'єкта, який здійснюється на основі синтезу та зіставлення різної аналітичної інформації.

Таким чином, можна визначити економічну діагностику показників бухгалтерської фінансової звітності підприємства як комплексний аналіз та оцінку показників господарської діяльності підприємства на основі спеціальних розрахунків, згідно з інформацією, яка міститься у бухгалтерській фінансовій звітності, з метою виявлення резервів для прийняття управлінських рішень.

Синтез різних видів діагностик дозволить найбільш повно й реально звітувати про стан підприємства, оскільки діагностика не тільки «розпізнає» стан об'єкта, який досліджується, а й визначає причини виникнення цього стану (діагноз), що з огляду на сучасну динамічність економічних процесів і тенденцій є досить складним процесом [4, с. 220].

На основі результатів оцінки та діагностики стану господарства та його ефективності формують висновки, необхідні для прийняття рішень щодо забезпечення прибутковості, реалізації інвестиційних проектів, цільового кредитування, подолання кризових явищ, купівлі чи продажу підприємства, його закриття тощо. Сутність діагностики полягає у виявленні негативних змін у цілісній управлінській системі. При цьому точність оцінки залежить від вивчення всієї сукупності елементів системи.

Специфіка застосування економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності пов'язана з проблемами її практичного використання. Так, реалізація першого етапу економічної діагностики пов'язана з формулюванням її мети і завдань, може бути ускладнена розбіжностями у цільових орієнтирах менеджерів та інших користувачів звітних даних (рис. 1). Це виражається у відсутності

єдиного бачення комплексу проблем, які стоять перед підприємством, узгодженого всіма зацікавленими особами в межах внутрішнього управління. Така сегментація широкого кола наявних проблем спричинює і різні точки зору щодо можливих варіантів їх вирішення. Тобто, вже на старті впровадження діагностичних процедур відбувається розбалансування у цільових орієнтирах, що призводить до негативного впливу на формування інформаційно-аналітичного базису дослідження.

Інша група проблем пов'язана з визначенням набору коефіцієнтів та обґрунтуванням показників, які будуть відображати сутність сфери діяльності, що потребує удосконалення роботи або покращення визначених результатів. Основна причина цього полягає у тому, що не всі проблеми підприємства можна охарактеризувати за допомогою кількісних показників. Найбільш яскравим прикладом будуть складнощі, пов'язані з визначенням показників бухгалтерської фінансової звітності, необхідних для оцінки ділової репутації або корпоративної культури підприємства [18].

Важливим фактором при здійсненні економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності виступає динамічність бізнес-процесів та мінливість зовнішнього середовища. Так, визначення фактичних та бажаних значень раніше обґрунтованих показників ускладнюється необхідністю обґрунтування бажаних показників для кожного напрямку діяльності підприємства. Необхідно дотримуватися принципу відповідності результатів функціонування окремих структурних підрозділів підприємства загальним цілям управлінської діагностики. Перелік проблем і набору показників, необхідних для здійснення розрахунків, не є статичним і має постійно перерглядатися з огляду на поточну ситуацію.

Перш за все, слід наголосити на відсутності постійного нормативно-правового та соціально-економічного середовища. Це виступає відмінною рисою функціонування вітчизняної економіки, як на макрорівні, так і на рівні окремих підприємств. Досвід роботи західних фірм свідчить, що вони зазвичай функціонують в умовах встановленої законодавчої бази, яка діє протягом тривалих періодів і не зазнає змін. Вітчизняні підприємства реалізують діяльність з урахуванням обставин, що постійно змінюються. Це впливає на вихідну інформацію для прогнозування, а також в значній мірі визначає остаточні управлінські рішення. Крім того, зазначена особливість істотно звужує, а в деяких випадках і унеможлиблює застосування розроблених моделей для вітчизняної практики господарювання.

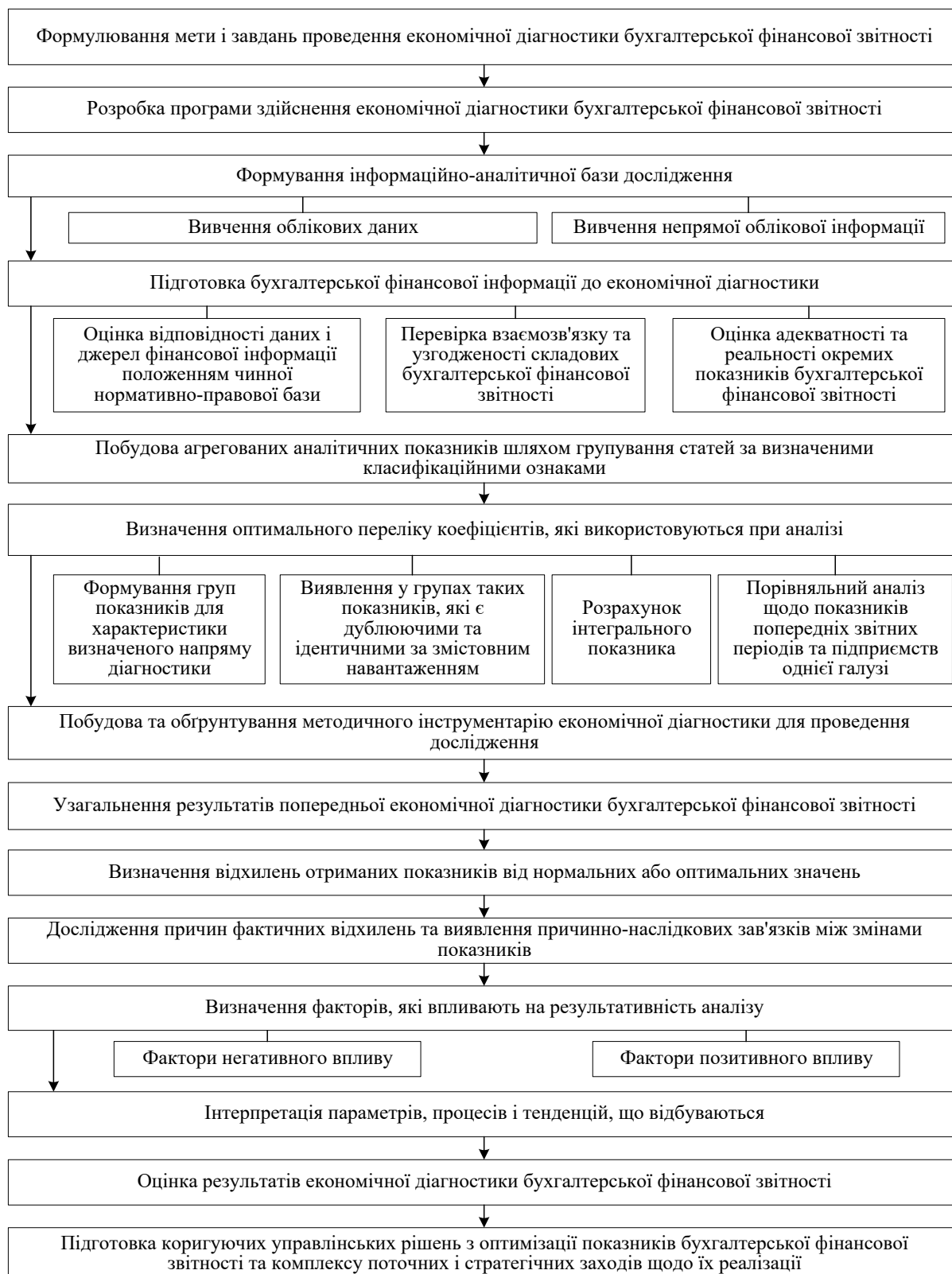


Рис. 1. Методичний підхід до здійснення економічної діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності.

Джерело: розроблено авторами на основі [4-9, 18-20].

Прийняття рішення вимагає опрацювання значних обсягів вихідної аналітичної інформації, яка міститься у бухгалтерських та фінансових звітах. Крім цього, процес прийняття управлінських рішень знаходиться в жорстких часових межах.

Серед найбільш суттєвих недоліків економічної діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства слід виділити несистемний характер прийомів аналізу, що часто посилюється недостатністю аналітичних даних, які необхідні користувачам згідно з їх інтересами та цілями управління. Частково цю проблему можна вирішити шляхом використання матричних балансів, за допомогою яких визначають взаємозв'язок між статтями активу і пасиву балансу; розраховують структуру активів та забезпечення їх джерелами фінансування; визначають показники та коефіцієнти, необхідні для оцінки фінансової стійкості, платоспроможності; об'єктивно оцінюють фінансовий стан підприємства, вивчають причини його зміни за звітний період; визначають граничні значення показників, які характеризують платоспроможність тощо. В основі матричної моделі знаходяться показники бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати [19, с. 36].

Показники фінансового стану є похідними від показників фінансово-господарської діяльності, тому інформаційно-аналітичним базисом фактично виступають дані первинної інформації. При цьому більшість показників фінансового стану характеризуються значним взаємозв'язком, тому прогнозування одних з них автоматично впливає на очікувані значення інших. Тобто, виникає питання вибору первинних і залежних показників фінансового стану.

Вихідні дані для прогнозування є низкою ланцюгів динаміки. Разом з тим не завжди можна отримати достатню кількість даних для побудови прогнозу моделі. З одного боку, характерною рисою багатьох вітчизняних підприємств є порівняно невеликий термін їх функціонування, а, отже, і невеликий обсяг накопичених даних. З іншого, вплив непередбачуваних зовнішніх та внутрішніх чинників може призводити до як до тривалих змін значень ряду (ступінчастої зміни), так і до короткотермінових імпульсних відхилень. І в тому, і в іншому випадках вибірка стає непридатною для використання в повному обсязі. В результаті наведених причин звужується горизонт побудованого прогнозу, погіршується його якість, а також істотно обмежується сфера можливих для застосування методів прогнозування.

Наявність малої кількості вимірювань породжує ще одну проблему. При використанні багаточинникових регресійних залежностей з'являється проблема відбору чинників – їх кількість не може перевищувати кількість вихідних даних. Це може призвести до того, що істотні чинники не потраплять до моделі, що негативно вплине на їх адекватність, і, як наслідок, точність прогнозу.

Не менш важливим залишається питання забезпечення кадрового потенціалу. Можна констатувати, що існує тісний взаємозв'язок між отриманими значеннями відхилень між фактичними і нормальними або оптимальними даними та рівнем кваліфікації персоналу. Необхідно зазначити, що позитивний вплив на розмір відхилень можливий за умов високої кваліфікації працівників підприємства, оскільки передбачає не лише проведення відповідних розрахунків, а й компетентне тлумачення результатів діагностики. Це, своєю чергою, потребує наявності аналітичних здібностей у працівників підприємства [20].

Таким чином, основні проблеми реалізації економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності пов'язані зі складнощами у систематизації показників щодо поставлених напрямів аналізу та дослідження, їх належним обґрунтуванням та забезпеченням необхідної кваліфікації персоналу. Для розв'язання існуючих завдань доцільно удосконалити методичні та організаційні аспекти щодо проведення діагностики у цьому напрямі.

Наявність різноманітних підходів до організації процесу економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності суб'єктів господарювання обумовлена врахуванням специфіки їх функціонування. Разом з тим, важливою передумовою забезпечення дієвості діагностичного механізму виступає дотримання порядку здійснення економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності.

Зважаючи на різноманітний методичний апарат діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності підприємства, важливо здійснювати оцінку його дієвості, актуальності та ефективності на постійній основі для можливості реалізації комплексу заходів щодо його удосконалення.

Висновки. На основі опрацювання наукової літератури з питань трактування поняття діагностики в економічному середовищі визначено економічну діагностику показників бухгалтерської фінансової звітності підприємства як комплексний аналіз та оцінку показників господарської діяльності підприємства на основі спеціальних розрахунків, згідно з інформацією, яка

міститься у бухгалтерській фінансовій звітності, з метою виявлення резервів для прийняття управлінських рішень. Розроблено методичний підхід до порядку здійснення економічної діагностики бухгалтерської фінансової звітності, що враховує програмну, структурну, аналітичну, інформаційну складові і є важливою передумовою забезпечення дієвості діагностичного апарату, що дозволяє концентруватися точково на проблемах і будувати адаптований інструментарій для їх розв'язання. На основі результатів проведеного у цій роботі аналізу теоретичних, структурних та методичних аспектів щодо реалізації економічної діагностики показників бухгалтерської фінансової звітності було сформульовано рекомендації щодо удосконалення цього процесу, які виражаються у наданні пріоритетності вирішення тактичних завдань підприємства з урахуванням його стратегічних цілей, поширенні реалізації експертної фінансової діагностики та діагностики банкрутства, запровадженні багатofункціонального підходу до визначення звітних показників.

Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємств шляхом оперативного виконання тактичних завдань, констатацію реального становища організацій на ринку, враховуючи аналітичне дослідження на основі системи вироблених типових ознак, встановлення характеру і причин виявлених відхилень від запланованих показників функціонування, виділення вирішальних ділянок економічних операцій та бізнес-процесів.

З огляду на зростаючий рівень значущості проблематики, покладеної в основу проведеного дослідження, буде доцільно здійснювати подальше вивчення впливу таких факторів як кваліфікація працівників, ступінь узгодженості тактичних завдань підприємства з його стратегічними цілями, а також якість комбінації кількісних та експертних методів на ефективність економічної діагностики. Також важливо приділити увагу у майбутніх дослідженнях більш детальному розкриттю організаційних особливостей діагностики діяльності підприємства та його бізнес-процесів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна служба статистики: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Arthur G. Kraft, Rahul Vashishtha, & Mohan Venkatachalam (2018), Frequent Financial Reporting and Managerial Myopia. *The Accounting Review* 93 (2). 249–275. <https://doi.org/10.2308/accr-51838>.
3. Leach J. C. & Melicher R. W. (2015), *Entrepreneurial Finance*, 5th Edition. Cengage Learning.
4. Коваленко О. В., Зайцева М. О. Роль і місце економічної діагностики на підприємстві. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Т. 2. № 1. С. 218–221.
5. Роговий А. В. Економічна діагностика підприємства: теоретичні та практичні аспекти дослідження. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 6. С. 457–459.
6. Ярмолюк О., Губарик О., Саванчук Т., Дмитренко О., & Хомяк Н. (2021). Покриття інформації у фінансовій звітності: практичний досвід застосування МСБО і МСФЗ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5(40), 276–287. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v5i40.245101>.
7. Ciupitu S. A., Iacob O. C., Groaznicu N. L. P., & Musat A. M. (2022), *Financial Diagnostic Elements Of The Company Case Study On Conrag S.A*, *Annals - Economy Series*, vol. 5, pages 47–57.
8. Aswar K., Fanany A. Y., Sumardjo M., Wiguna M., & Hariyani E. Determinant factors on the disclosure level of local government's financial statements in Indonesia. *Investment Management & Financial Innovations*. Vol. 11. 2022, Issue 1. PP. 1–9.
9. Коваленко Г. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. 2016. № 4. С. 158–162.
10. Польова Т. В., Дружина А. В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7458> (дата звернення: 14.02.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.89.
11. Бобко Н. А., Коваль Ю. А. Сутність економічної діагностики діяльності підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. Вип. № 5 (2). С. 83–89.
12. Гавриш О. М., Сідікі Р. Н. Визначення сутності діагностики ринкової вартості бізнесу. *Scientific Collection «InterConf»*, (38): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects» (December 16–18, 2020). Tallinn, Estonia: Uhingu Teadus juhatus, 2020. PP. 54–56.
13. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / За заг. ред. проф. А.Е. Воронкова. Х.: ВД ІНЖЕК, 2006. 448 с.
14. Прус Ю., & Сосніна К. (2020). Діагностика як інструмент антикризового управління підприємством. *Молодий вчений*, 12 (88), 159–165. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-33>.
15. Коваленко О. В., Біла Д. М. Роль економічної діагностики у процесі прийняття рішень. *Економіка і менеджмент – 2013: перспективи інтеграції і інноваційного розвитку: 36. наук. праць Міжн. наук.-практ. конф.* 24–25 квіт. 2014 р. Том 2. С. 56–58.
16. Рибаків М. В. Діагностичні та контролінгові процедури в управлінні аграрними підприємствами. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017. № 1. С. 66–75.

17. Мулик Т. О. Організація діагностики діяльності підприємства та його бізнес-процесів: теоретико-методичні підходи. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 158-164.

18. Драган О. О., Герасименко І. О., Зубченко В. В., Гаврик О. Ю. Фінансова звітність як інструмент антикризового менеджменту. *Економіка та управління АПК*. 2022. № 1. С. 131–139. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2022-172-1-131-139>.

19. Судакова О. І. Економічна діагностика показників бухгалтерської фінансової звітності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*, 2012, № 7. С. 36-38.

20. Соколов Д. В. Основні проблеми застосування методів економічної діагностики. Сучасні тренди розвитку урбанізованих територій: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2019. <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2222/2104>.

REFERENCES

1. Derzhavna slushba statystyky: ofitsiyniy sait [State Statistics Committee: official website]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Arthur, G. Kraft, Rahul Vashishtha, & Mohan Venkatachalam (2018). Frequent Financial Reporting and Managerial Myopia. *The Accounting Review* 93 (2). 249–275. doi.org/10.2308/accr-51838

3. Leach, J.C. & Melicher, R.W. (2015). *Entrepreneurial Finance*, 5th Edition. Cengage Learning.

4. Kovalenko, O. V., Zaitseva, M. O. (2013). Rol i mistse ekonomichnoi diahnostryky na pidpriemstvi [The role and place of economic diagnostics at the enterprise]. *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, vol. 2, no. 1, p. 218-221.

5. Rogovy, A.V. (2015). Ekonomichna diahnostryka pidpriemstva: teoretychni ta praktychni aspekty doslidzhennia [Economic diagnosis of the enterprise: theoretical and practical aspects of the study]. *Global and national economic problems*, no. 6, p. 457-459.

6. Yarmolyuk, O., Gubaryk, O., Savanchuk, T., Dmytrenko, O., & Khomyak, N. (2021). Pokryttia informatsii u finansovii zvitnosti: praktychniy dosvid zastosuvannya MSBO i MSFZ [Information coverage in financial reporting: practical experience of applying IAS and IFRS]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5 (40), 276–287.

7. Ciupitu, S. A., Iacob, O. C., Groaznicu, N. L. P., & Musat, A. M. (2022). Financial Diagnostic Elements Of The Company Case Study On Conrag S.A, *Annals - Economy Series*, vol. 5, pp. 47-57.

8. Aswar, K., Fanany, A. Y., Sumardjo, M., Wiguna, M., & Hariyani, E. Determinant factors on the disclosure level of local government's financial statements in Indonesia. *Investment of the Poltava University Management & Financial Innovations*. Vol. 11. 2022, issue1, pp. 1-9.

9. Kovalenko, G. V. (2016). Finansova zvitnist yak dzherelo informatsii dlia pryiniattia upravlynskykh rishen [Financial reporting as a source of information for making managerial decisions]. *Scientific Bulletin of Economics and Trade. Series: Economic sciences*. no. 4, pp. 158-162.

10. Poleva, T.V., Druzhina, A.V. (2019). Finansova zvitnist yak element systemy upravlinnia pidpriemstvom [Financial reporting as an element of the enterprise management system]. *Efficient economy*. No. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7458> (access date: 02/14/2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.89.

11. Bobko, N.A., Koval, Yu.A. (2013). Sutnist ekonomichnoi diahnostryky diialnosti pidpriemstva [The essence of the economic diagnostics of the enterprise]. *Economic Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy*, issue 5(2), no. 5 (2). pp. 83–89.

12. Havrysh, O.M., Sidiki, R.N. (2020). Vyznachenня сутності diahnostryky rynkovoi vartosti biznesu [Determination of the essence of diagnostics of the market value of business]. *Scientific Collection «InterConf», (38): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects» (December 16-18, 2020)*. Tallinn, Estonia: Uhingu Teadus juhatus, pp. 54-56.

13. Diahnostryka stanu pidpriemstva: teoriia i praktyka (2006) [Diagnostics of the state of the enterprise: theory and practice: Monograph] / General. ed. Prof. A.E. Voronkova. Kh.: VD INZHEK, 448 p.

14. Prus, Yu., & Sosnina, K. (2020). Diahnostryka yak instrument antykrizovoho upravlinnia pidpriemstvom [Diagnostics as a tool of anti-crisis management of the enterprise]. *Molodyi vchenyi*, 12 (88), 159-165. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-33>,

15. Kovalenko, O. V. & Bila, D. M. (2014). Rol ekonomichnoyi diahnostryky u protsesi pryynyattya rishen [Economics and Management - 2013: Prospects for Integration and Innovative Development], 56-58.

16. Rybakov, M. V. (2017). Diagnostic and control procedures in management of agricultural enterprises. *Aktualni problemy innovatsiynoyi ekonomiky*, 1, 66-75.

17. Mulyk, T. O. (2019). Orhanizatsiia diahnostryky diialnosti pidpriemstva ta yoho biznes-protsesiv: teoretyko-metodychni pidkhody [Organization of diagnostics of enterprise activity and its business processes: theoretical and methodological approaches]. *Modern Economics*, no. 17, pp. 158-164.

18. Dragan, O. O., Gerasimenko, I. O., Zubchenko, V. V., Havryk, O. Yu. (2022). Finansova zvitnist yak instrument antykrizovoho menedzhmentu [Financial reporting as a tool of anti-crisis management]. *Economy and management of agriculture*, no. 1, pp. 131–139. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2022-172-1-131-139>.

19. Sudakova, O. I. (2012). Ekonomichna diahnostryka pokaznykiv bukhalterskoi finansovoi zvitnosti pidpriemstv [Economic diagnosis of indicators of accounting financial reporting of enterprises]. *Investments: practice and experience*, no. 7, pp. 36-38.

20. Sokolov, D. V. (2019). Osnovni problemy zastosuvannya metodiv ekonomichnoi diahnostryky [The main problems of applying methods of economic diagnostics]. *Modern trends in the development of urban areas: Materials of the international scientific and practical conference*. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2222/2104>.

Theoretical and methodological bases of economic diagnostics of financial reporting indicators Koliesnichenko A., Al-Siuf Y.

The article examines the problems of theoretical and methodical support for the diagnosis of financial reports, which helps to determine the level of development of enterprises according to the final characteristics for a certain period, and also allows management to identify and correct negative trends in the financial system, take into account possible risks. The purpose of the study is to provide a detailed description of the essence of economic diagnostics in economic literature, to substantiate the importance of economic diagnostics in the enterprise management system, to identify problems of a theoretical and practical nature regarding the implementation of economic diagnostics of accounting and financial reporting, to develop methodological principles regarding the procedure for carrying out economic diagnostics of accounting and financial reporting. The methodological basis of the research is general scientific methods, methods of strategic analysis, methods of economic analysis, system method, methods of analysis and synthesis, which made it possible to fulfill the tasks set in the research. In addition, methods of generalization, tabular, graphic methods, and comparison methods were used to process statistical data.

The economic diagnosis of the indicators of the accounting financial statements of the enterprise is defined as a comprehensive analysis and assessment of the indicators of the economic activity of the enterprise based on special calculations in accordance with

the information contained in the accounting financial statements, in order to identify reserves for making management decisions. A methodical approach to the procedure for carrying out economic diagnostics of accounting financial reporting has been developed, which takes into account programmatic, structural, analytical, and informational components and is an important prerequisite for ensuring the effectiveness of the diagnostic apparatus, which allows you to focus on problems and build an adapted toolkit for solving them. Based on the results of the analysis of theoretical, structural and methodological aspects of the implementation of economic diagnostics of accounting and financial reporting indicators, recommendations were formulated for the improvement of this process, which are expressed in: giving priority to solving the tactical tasks of the enterprise taking into account its strategic goals, spreading the implementation of expert financial diagnostics and bankruptcy diagnostics, introduction of a multifunctional approach to determining reporting indicators. The proposed recommendations are aimed at improving the efficiency of enterprises through the prompt execution of tactical tasks, ascertaining the real position of organizations on the market based on analytical research based on the system of developed typical signs, establishing the nature and causes of detected deviations from the planned performance indicators, highlighting crucial areas of economic operations and business processes.

Key words: economic diagnostics, accounting financial statements, accounting information, financial results, competitiveness.



Copyright: Колесніченко А.С., Аль-Сьюф Я.А. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.



ORCID iD:
Колесніченко А.С.

<https://orcid.org/0000-0002-5007-9082>